

Sığınmacıların Sağlık ve Hemşirelik Hizmetlerine Yarattığı Sorunlar

The Problems Caused To the Health and Nursing Services By The Asylum Seeker

Ayşe Çiçek Korkmaz

ÖZET

Suriye'deki şiddetin artmasıyla, Suriye vatandaşlarının ülkesini terk ederek komşu ülkelere sığınmaya başladığı günden başlayarak Türkiye'ye doğru sığınmacı akını yaşanmaktadır. Ülkemizin özellikle güney sınırında giderek artan sığınmacılar, sosyo-ekonomik sorunların yanı sıra sağlık sisteminde de sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Ülkemizdeki sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetleri alanında getirdiği sorunlara ilişkin araştırmalar bulunmamaktadır. Bu yazının amacı, Türkiye'de yaşanan sığınmacı sorununun sağlık ve hemşirelik hizmetlerine olan etkilerinin ele alınmasıdır.

Anahtar kelimeler: Savaş, mülteci/sığınmacı, sağlık hizmetleri, hemşirelik hizmetleri

ABSTRACT

Starting from the day when violence increased in Syria and the Syrian citizens started to take refuge in neighboring countries, there has been an asylum seeker rush towards Turkey. The asylum seeker, who are especially increasing in the southern border of our country, cause problems in the health system besides the socio-economic problems. There haven't been any researches on the problems brought by the asylum seeker in our country to the health and nursing services. The aim of this paper is to deal with the effects of the asylum seeker problem in Turkey on health and nursing services.

Key words: War, refugee/asylum seeker, health services, nursing services

GİRİŞ

Tarihin hemen her döneminde bir olgu olarak varlığını devam ettiren göçmenlik konusu belki de gittikçe artan bir öneme sahiptir. Günümüzdeki göçmen gruplarının içinde sığınmacılar en önemli kategoriyi oluşturmaktadır. Bu kişiler kendi ülkelerinde emperyalist emeller sonucu bir zorunluluk olarak başka bir ülkeden sığınma istemektedirler. Bu sığınmacılık süreci "sorunlar yumağı" niteliğini taşımaktadır. Son Suriye savaş ortamının yarattığı ve ülkemize tüm dramatik tablosuyla yansıyan bu süreç sorunlarla birlikte sağlık sorunlarını da gündeme taşımıştır. Göçle geldikleri ülkelerde yasal hiçbir hakkı olmayan bu insanlar yani sığınmacılar çok ciddi sağlık sorunları yaşamakta ve göç ettikleri toplumlarda da ciddi sağlık sorunlarına sebebiyet vermektedirler.

Türkiye'de, bu konuda hemşirelik alanına özgü bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ülkemize gelen sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerinde yarattığı sorunların ele alınmasının bilimsel verilere katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada literatür incelemesi yoluyla Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerinde yarattığı sorunları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda makalede, sığınmacı kavramının kavramsal çerçevesi, Türkiye'deki sığınmacıların mevcut durumu ve sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerinde yarattığı sorunlar tartışılmaya çalışılmıştır.

Geliş Tarihi / Arrival Date: 07.04.2014 **Kabul tarihi / Date of Acceptance:** 29.04.2014

İletişim / Corresponding author: Ayşe Çiçek Korkmaz, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, 79000-Kilis

E-posta / E-mail: ayse_cicek.2@hotmail.com

Sayı / Number: 1 **Cilt / Volume:** 1 **Yıl / Year:** 2014

ISSN

doi:10.5222/SHYD.2014.037

Göçmen, İltica, Sığınmacı ve Mülteci Kavramları

Birbiriyle ortak paydası olan göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları, aralarında keskin bir ayrım olmadığından sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Bu kavramlar arasında daha çok sosyolojik açıdan bir benzeşme bulunmakta, hukuksal açıdan birbirinden farklı tanımlarla ifade edilmektedir. İngilizce “migrant” kavramına karşılık gelen göçmen, genellikle ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı daha iyi bir yaşam beklentisiyle, ülkesini terk ederek başka bir ülkeye yerleşen kişiye denilmektedir (Korkut, 2010).

İltica, kendisine mültecilik statüsü verilmesi istemiyle bir ülkeye başvuru yapan kişinin başvurusunun kabul edilmesini sağlayan bir haktır. Mültecilik durumu iltica hakkının tanınmasıyla oluşan hukuki bir statü olduğu için mültecilik ve iltica hakkı iç içe geçmektedir (Pehlivan, 2004). İngilizcedeki karşılığı “asylum”dur. İngilizce asylum kelimesinin sözlük anlamı “özellikle politik sebeplerden ötürü ülkesini terk eden kişiye bir devlet tarafından verilen koruma” şeklinde belirtilmektedir (Sztucki, 1999).

Kaynaklar incelendiğinde, genel olarak sığınmacı ve mülteci kavramları kıyaslanarak konuya açıklık getirilmeye çalışılmış ve benzer tanımlar yapılmıştır. Mülteci kavramı, genel olarak yaşadığı yeri terk etmeye zorlanan insanları tanımlamak için kullanılmaktadır (Peker ve Sancar, 2002). İngilizcede “refugee” kelimesiyle kullanılan mülteci, özellikle politik nedenlerden dolayı ülkesini terk eden kişiye bir devlet tarafından verilen koruma anlamındadır (Sztucki, 1999). Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi 1’inci maddesinin (A) bendinde mülteci, “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs(lar)”olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde sığınmacı, henüz mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu karara bağlanmamış kişiler için kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, aynı zamanda henüz başvuru yapmamış veya başvurusu hakkında cevap bekleyen kişiler de, sığınmacı olarak tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2009; Jastram, 2001). İngilizce “asylum seeker” kelimesinin karşılığı olan sığınmacı; yasal durumuyla ilgili hukuki bir statü kazanmamış, sığındığı ülkenin yasalarından mülteciler kadar yararlanamayacak olan kişilerdir (Odman, 1995). Kısaca sığınma hakkı isteyen kişidir.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılacağı üzere, sığınmacı ve mülteci arasındaki ayrım sığınmacılık durumunun “geçici” statü olmasıyla ilişkilidir. Somut olarak ifade etmek gerekirse, ülkesi dışında başka bir ülke yetkililerine ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ne iltica başvurusunda bulunan bir kişinin sığınmacılık durumu ve statüsü başvurusu sonuçlanana kadar yani mülteci kriterlerini taşıyıp taşımadığına kadar verilene dek sürmektedir. Statü belirleme birimlerinde yapılan incelemeler sonucunda o ilticacı mülteciliğine gerekece oluşturacak kriterlere sahip ise sığınmacı statüsünden mültecilik statüsüne geçmektedir. Kısaca sığınmacılık geçici bir statüdür ve sığınmacılık mülteci statüsü kazanılana kadar süren bir aşama olarak kabul edilmektedir (Korkut, 2010). Bu nokta da mülteciyi “de jure mülteci” yani mültecilik statüsü hukuken kabul edilmiş kişi olarak, sığınmacıyı ise “de facto mülteci” yani mültecilik statüsü henüz tanımlanmamış fakat statüsünün tanınıp tanınmamasına karar verilmeye kadar ülkenin geçici korunmasından faydalanan kişi olarak tanımlanmaktadır (Özcan, 2005).

Günümüzde sıkça kullanılan bir diğer kavram ise “ülkesinde yerinden edilmiş kişiler”dir. Ülkesinde yerinden edilmiş kişiler, Nisan 1998 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Komisyonu’na sunulan BM Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişilere İlişkin Kılavuz İlkeleri’nde tanımlandığı üzere “silahlı bir çatışma, genel şiddet, insan hakları ihlalleri, doğal ya da insan yapımı felaketler nedeniyle yaşadıkları yerlerden kaçmak ya da buraları terk etmek zorunda kalmış, ancak uluslararası olarak tanınmış hiçbir devlet sınırını geçmemiş kişiler”dir. Kavram esasen mülteci tanımındaki siyasi kriterleri taşımakla birlikte vatandaşı olduğu ülkenin dışına çıkmamış veya çıkamamış kişileri ifade etmektedir.

Bu yazıda aşağıda incelenecek bölümlerde Suriye’deki savaş nedeniyle hala ülkemize sığınmaya devam eden kişiler sığınmacı olarak kabul edimiştir.

Türkiye’de Sığınmacıların ve Mültecilerin Durumu

Ülkemizdeki mülteci hareketliliğine bakıldığında yakın tarihimizde ilk olarak 1988’de Halepçe katliamının ardından ve 1990’lı yıllarda yaşanan Körfez Krizinden kaynaklanan Iraklı mülteci/sığınmacı akınından söz edilebilmektedir. 1988 yılındaki hareketlenmede 50.000 dolayında, 1990-1991 krizinden sonra ise 500.000 ile 600.000 arası insan Türkiye sınırına akın etmiştir. 1992 yılında Eski Yugoslavya kriziyle Bosna’dan da gelenler olmuştur. Tam sayı kesin

¹Türkiye’de kendilerine yeni bir yaşam kuran Suriyelilerin sayısı resmi olmayan rakamlara göre 2 milyonu geçtiği belirtilmektedir. Ayrıca Suriyelilerin kendilerine ait okul, radyo ve gazeteleri bulunmaktadır. Konu hakkında geniş bilgi için bkz. BBC:“Suriyeli sığınmacıların sayısı 2 milyona çıktı”http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/07/130725_suriyeli_multeciler_guardian.shtml; Yezdani İ (2013). Suriyeli sığınmacılar: 1 milyonu geçti. Umuda Doğru Dergisi. <http://www.umudadogru.com/dergi/tr/?id=449&kat=26>. (Erişim: 08.04.2014).

Tablo 1: Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Aşılama Hizmetleri İstatistikleri

Konteyner Kentte Yapılan Aşı Dozları	Konteyner Kentte Yapılan Aşı Dozları	İl İçinde Yaşayan Suriyelilere Yapılan Aşı Dozları	Toplam Yapılan Doz
5'li Aşı (DaBT-İPA-Hib)	1.192	1.071	3.003
KPA (Konjuge Pnömonokok)	1.432	815	2.247
Hepatit-B	1.206	966	2.172
BCG	220	69	289
POLİO	12.577	4.306	16.883
K.K.K (Kızamık-Kızamıkçık-Kabakulak)	4.561	4.599	9.160
Hepatit-A	4.145	85	4.230
4'lü Aşı (DaPT-İPA)	1.080	40	1.120
Gebe TT	819	130	949
TOPLAM	27.972	12.081	40.053

Tablo 2: Kilis Devlet Hastanesine Başvuran Suriyeli Sığınmacı Hasta İstatistikleri

	Suriyeli Sığınmacı	T.C. Vatandaşı	Toplam	Suriyeli Hasta Oranı
Acil Serviste Bakılan Hasta Sayısı	35.209	260.297	295.506	12%
Polikliniklerde Bakılan Hasta Sayısı (Kamp ve Acil Hariç)	58.679	688.959	747.638	8%
Acil ve Kamp Dahil Toplam Muayene Sayısı	261.382	949.694	1.211.076	22%
Öncüpınar Kampından Hastaneye Yapılan Sevk Sayısı	37.183	0	37.183	100%
Öncüpınar Kampında Bakılan Hasta Sayısı	132.118	0	132.118	100%
Elbeyli Kampında Bakılan Hasta Sayısı	46.499	0	46.499	100%
Elbeyli Kampından Hastaneye Yapılan Sevk Sayısı	13.037	0	13.037	100%
Yapılan Ameliyat Sayısı	14.766	22.719	37.485	39%
Doğum Sayısı (Sezeryan Dahil)	2.871	3.743	6.614	43%
Şimdiye Kadar Yataklı Serviste Yatan Hasta Sayısı	10.712	26.418	37.130	29%

olarak bilinmemekle birlikte 10 binlerin üzerinde sayılardan söz edilmekte ve bu insanların İstanbul başta olmak üzere değişik illerde kalmalarına olanak sağlandığı, ayrıca Kırklareli'nde kurulan kampta kaldıkları belirtilmektedir. Yine 1999 Kosova krizinden dolayı 17000 den fazla Kosovalı Türkiye'ye sığınmış ve kısa bir süre sonra tekrar ülkelerine gönüllü olarak geri dönmüşlerdir (Baydar, 2012). 2010 kayıtlarına göre ise en çok Irak, İran, Afganistan ve Somali'den olmak üzere 50 farklı ülkeden Türkiye'ye 17 bin kayıtlı mülteci ya da sığınmacı bulunmaktadır (Koruk, 2013). 2011 yılı Nisan ayı içerisinde Suriye'den gelen ve halen 500 bini aşkın olarak tespit edilen sığınmacı "Geçici Koruma" (Temporary Protection) statüsüyle çadır kent veya konteyner kent kurulan 7 ilde¹ barındırılırken bir bölümü de Türkiye'nin çeşitli bölgelerine kendi imkânlarıyla ev kiralamakta veya akrabalarının yanında kalmaktadırlar.

¹Türkiye'de kendilerine yeni bir yaşam kuran Suriyelilerin sayısı resmi olmayan rakamlara göre 2 milyonu geçtiği belirtilmektedir. Ayrıca Suriyelilerin kendilerine ait okul, radyo ve gazeteleri bulunmaktadır. Konu hakkında geniş bilgi için bkz. BBC: "Suriyeli sığınmacıların sayısı '2 milyona çıktı'"http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/07/130725_suriyeli_multeciler_guardian.shtml; Yezdani İ (2013). Suriyeli sığınmacılar: 1 milyonu geçti. Umuda Doğru Dergisi. <http://www.umudadogru.com/dergi/tr/?id=449&kat=26>. (Erişim: 08.04.2014).

Tablo 3: Geçici Görevlendirme ile Gelen Sağlık Personeli Sayısı

Temmuz 2012-Aralık 2013 Tarihleri Arasındaki Geçici Personel Sayısı	Sayı (n)
Hemşire	123
Sağlık Memuru	46
Ebe	70
Toplam	239
Sağlık çalışanı (hekim, anestezi teknikeri, ilk ve acil yrd uzmanı vb.)	114
Toplam	353

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar Hatay, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adıyaman'da yer alan 15 çadır kent, 1 geçici kabul merkezi ve 6 adet konteyner kentte 210.358 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 2013 yılının Aralık ayından itibaren Hatay'da 4, Şanlıurfa'da 3, Gaziantep'te 3, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Mardin ve Adana'da 1'er olmak üzere toplam 14 çadır kent ile Kilis'te 2, Şanlıurfa, Malatya, Hatay ve Gaziantep'te 1'er olmak üzere toplam 6 adet konteyner kent bulunmaktadır. Çadır kent ve konteyner kentler dışında Türkiye'deki çeşitli hastanelerde refakatçi, hasta ve yaralı olarak 450 bin Suriye vatandaşı bulunmaktadır (AFAD basın duyurusu 30.12.2013).

Suriyeli Sığınmacıların Neden Olduğu Sağlık Sorunları

Suriye'de 2011 Mart'ın ortalarından itibaren ortaya çıkan şiddet patlaması nedeniyle Türkiye'nin güney sınırına gelen çok sayıda sığınmacı beraberinde sorunları da getirmektedir. Sorunlardan en önemlisi, savaş nedeniyle yiyecek, su, elektrik, yakıt veya tıbbi malzeme gibi temel gereksinimlere ulaşamayan milyonlarca insanın açlık, hastalık ve yoksulluk içerisinde yaşam mücadelesi vermesidir. Bu bölgelerde yeterli sağlık kuruluşu ve insan gücünün olmaması, sığınmacıların yetersiz beslenmeleri, dil engeli ile karşılaşmaları, sağlık sigortasına sahip olmamaları, sosyal ve psikolojik stres gibi faktörler sığınmacıların sağlık sorunlarını olumsuz etkilediği kadar buldukları toplumun da sağlığını olumsuz etkilemektedir. Çünkü yoksulluğun kucağına atılan bu insanlar gerek göç öncesi ortamları, gerek göçler sırasında yaşadıkları ve gerekse göçle geldikleri ortamlarda sağlıklı yaşam koşulları nedeniyle önemli sağlık riskleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Sağlık hizmetlerinin bağışıklama programlarının ve hastalıklardan korunmaya yönelik çalışmaların aksaması ile salgın etkileri artar. Örneğin, Suriye'deki olaylardan kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacılardan kızamık hastalığı yayılmaya başlamıştır. Türkiye'de 2012 yılında 349 kızamık vakası görülmüş ve bu sayının Suriyeli sığınmacıların akını sonrası 20' ye katlandığı belirtilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Ürdün, Lübnan, Irak ve Türkiye'deki kamplarda kalan Suriyelilerde kızamık, verem ve çeşitli bulaşıcı deri hastalıklarına rastlandığına dikkat çekmektedir. Türk Tabipleri Birliği (TTB) de, Suriye'den yaşanan sığınmacı göçünün, kızamık vakalarının yayılmasında etkili olduğu konusunda düşünceler olduğu uyarısında bulunmaktadır (Altındaş, 2013; Gedik, 2013). Ülkemizin güneydoğu sınırlarındaki illerden olan Kilis' de Polio (çocuk felci) riskini ortadan kaldırmak amacıyla kapı kapı dolaşarak (Mopping-up) 0-59 aylık çocuklara aşılama yapılmaktadır. Ayrıca Kilis Halk Sağlığı Birimi tarafından Suriyeli sığınmacılara kamplarda ve şehir merkezlerinde kalan Suriyeli vatandaşlardan özellikle çocuklarda görülen bulaşıcı hastalıkların salgınlara dönüşmemesi için yapılan çalışmalar Tablo 1'de verilmiştir.

Sığınmacıların neden olduğu bir başka sağlık sorunu ise savaş ve bölgede yaşanan saldırı olayları nedeniyle ortaya çıkan yaralanmalar, acil sağlık bakım hizmeti gereksinimini ve ameliyathanelerin iş yükünü artırmaktadır. İç savaşta etkilenen Suriyeli sığınmacılar 17 Mart 2012 tarihinden 1 Nisan 2014 tarihine kadar olan Suriyeli sığınmacıların devlet hastanesinden yararlandıkları veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2'de yer alan verilere göre, savaşta yaralanan sığınmacıların bakım gereksinimi, değişen hasta tipi ve artan sığınma hareketinin sağlık bakım iş gücündeki en büyük yeri alan hemşirelerin de iş yükünü artırdığı ve en önemlisi çalışma ortamlarını etkilediği ifade edilebilir. Bu konuda Kilis Devlet Hastanesi'nde görev yapan hemşirelerin ağır iş yükünü azaltmak için Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneler Birliği bir uygulama başlatmıştır. Bu uygulamada Türkiye'nin dört bir tarafından geçici görevlendirmelerle hemşire, sağlık memuru ve ebe görevlendirmenin yanında hekim, anestezi teknikeri acil ve ilk yardım elemanı gibi sağlık çalışanı görevlendirilmiştir (Tablo 3).

Hemşireler, çalışma ortamındaki bu iş yükü ve kötü şartlardan etkilenen en önemli sağlık çalışanları olarak görülmektedirler. Bu nedenle hemşirelerin içinde bulunduğu çalışma ortamının uygun koşulları sağlaması son derece önemlidir. Fakat literatür incelemesinde sığınmacıların hemşirelerin çalışma ortamlarında yarattığı sorunlara özgü herhangi bir inceleme ve araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle bu konunun önemi başka çalışmalarla belirtilmekte ve önemine değinilmektedir. Bu konuda Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) 2006 temasını "Güvenli Ortam-Güvenli İstihdam" üzerine oluşturmuş, 2007 temasında ise "Pozitif Uygulama-Çalışma Ortamı" üzerine odaklanarak güvenli çalışma ortamının çalışan ve hasta güvenliğine önemli katkılar sağladığı, olumlu hasta sonuçlarını desteklediği ve kurumun performansını maksimum düzeye çıkarttığı belirtilmektedir (Çiçek, 2012). Hughes (2008)'in

çalışmasında hemşirelerin işlerinden memnun olmadıkları, hastaların gereksinimlerini karşılamada daha fazla otonomiye ve daha iyi çalışma koşullarına sahip olmak istediklerini ortaya koymaktadır (Hughes, 2008). Hemşire devir hızı ve hemşirelerin işten ayrılma niyetlerine ilişkin yapılan çalışmalarda, işten ayrılma ya da ayrılma niyetinin çalışma ortamları ile doğrudan ilişkili olduğu gösterilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Kilis Devlet Hastanesi'nin 2011-2014 tarihi arasındaki verilerine göre savaş nedeniyle çalışma ortamında yaşanan olumsuz ortamın toplam 31 hemşire, 20 sağlık memuru ve 9 ebe tayin istemek zorunda bırakmıştır. O'Brien-Pallas ve ark. (2008)'nin çalışmasında ise hemşirelerin işten ayrılma oranının ortalama %19.9 olduğu; işten ayrılma nedenleri arasında çalışma ortamında iletişim yetersizliği, otonomi eksikliği, kararlara katılmama, yetkin ve nitelikli kişilerle çalışmama üzerinde durulduğu belirtilmiştir. Sağlıklı ve iyi bir çalışma ortamında çalışan hemşirelerin daha kaliteli ve güvenli bakım verdiği belirlenmiştir (Çiçek, 2012). Çalışma koşullarından kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması ya da en aza indirilmesi; hemşirede tutum değişikliği yaratmada, sağlık ve güvenlik duygusu geliştirmede ve akılcı müdahaleler planlayabilmede temel araç olarak belirtilmektedir (Özkan ve Emiroğlu, 2006).

SONUÇ

Sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerinde yarattığı sorunların incelendiği bu çalışmada, daha önce de vurgulandığı üzere ilk çalışma olması dolayısıyla, bundan sonra bu alanda çalışmalarda bulunacak araştırmacılara bazı temel kavramlar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Türkiye sığınmacı hareketliliği açısından çok yoğun bir ülke konumundadır. USAK Sosyal Araştırmalar Merkez'inin yaptığı çalışmada (2013), ülkemizde toplam sığınmacı sayısının 1.419.430 olduğunu belirlemiştir. Bu sayı, sağlık alanında risk oluşturması bakımından büyük önem taşımaktadır. Gerçekleştirilen incelemelerde sığınmacılar yaşam koşulları açısından sağlık sorunları yaşadığı kadar buldukları toplumunda sağlığını olumsuz etkilemektedir. Örneğin sığınmacıların yaşam sürdürdüğü konteynir kent ve çadırlardaki yerleşim koşullarında kızamık, polio gibi bulaşıcı hastalığın ciddi salgınlara yol açmaması için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Sığınmacıların bulunduğu güney sınırı şehirlerinde yeterli sağlık kuruluşu ve sağlık insan gücünün yetersiz kalması sağlık hizmetlerini ve hemşirelik hizmetlerini olumsuz etkilemektedir.

Literatürde sığınmacıların hemşirelerin çalışma koşullarını nasıl etkilediği konusunda çalışmalar olmadığı için bu konuya daha fazla önem verilmelidir. Ayrıca sığınmacı-sağlık ilişkisi ve sığınmacıların tedavi gördüğü ve görmediği hastanelerde çalışanlar üzerinde karşılaştırmalı çalışmaların yapılması veya bu hastanelerde görev yapan hemşirelerle bir derinlemesine görüşmeye dayalı çalışma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

AFAD (2013). Basın duyurusu. Ankara: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/TR/HaberDetay.aspx?IcerikID=2668&ID=12> (Erişim: 28.04.2013).

Altındış, M. (2013). Türkiye'de mülteciler, salgın hastalıklar ve korunma. Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, 28:64-67.

Baydar, S.O. (2012). Dünyada ve Türkiye'de Mülteciler, Sığınmacılar, Yasadışı Göçmenler ve Ülke Ekonomisine Etkileri-2. Gayri Resmi Dünya Atlası.<http://seyitorhanbaydar.wordpress.com/2012/06/08/dunyada-ve-turkiyede-multeciler-siginmacilar-yasadisi-gocmenler-ve-ulke-ekonomisine-etkileri-2>. (Erişim: 05.01.2014)

BBC: "Suriyeli mültecilerin sayısı '2 milyona çıktı'" http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/07/130725_suriyeli_multeciler_guardian.shtml. (Erişim:03.01.2014).

Çiçek, A. (2012). Hemşirelerin Hasta Güvenliğine Yönelik Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Çiçekli, B. (2009). Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar. Seçkin Yayınları, Ankara.

Gedik, D. (2013). Suriye Kızamığı Türkiye'yi Sarıyor. Türkiye Gazetesi. <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/80027.aspx>. (Erişim: 24.03.2014).

Hughes, R.G. (2008). Nurses at the "Sharp End" of Patient Care. In: Hughes RG., Patient Safety and Quality: An Evidence-Based Handbook For Nurses. AHRQ Publication No. 08-0043. Rockville, p. 1-30.

Jastram, K. (2001). Mültecilerin Korunması: Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi: Damla Matbaası, Ankara.

Korkut, R. (2010). Türkiye'de Sığınmacı ve Mülteciler. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

- Koruk, İ. (2013).** Mülteci Kampları ve Halk Sağlığı Açısından Yönetimi. <http://www.klimik.org.tr/wp-content/uploads/2013/03/IBRAHIMkORUK.pdf>. (Erişim: 10.01.2014).
- Birleşmiş Milletler,** Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Sözleşmesi, <http://www.unhcr.org.tr/?content=329>. (Erişim: 10.01.2014).
- O'Brien-Pallas, L., Murphy, G.T., Shaiman, J. (2008).** Understanding The costs and outcomes of nurses' turnover in Canadian hospitals (Nursing Health Services Research Unit, Nursing Turnover Study FRN 66350, Final Report) (Erişim: 14.12.2013). http://www.hhrchair.ca/images/CMSImages/TOS_Final%20Report.pdf
- Odman, T. (1995).** Mülteci Hukuku, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları, Ankara.
- Özcan, M. (2005).** Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı. Uluslararası, Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özkan, Ö., Emiroğlu, O.N. (2006).** Hastane sağlık çalışanlarına yönelik işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10 (3): 43-52.
- Pehlivan, A. (2004).** Mülteciler ve İltica Hakkı. Toplum ve Hukuk Dergisi, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul, 3(9).
- Peker, B., Sancar, M. (2005).** Mülteciler ve İltica Hakkı, Ankara: İnsan Hakları Derneği İktisadi İşletmesi Yayını.
- Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılarla ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. (1994). T.C. Resmi Gazete, 22127, 30 Kasım 1994.
- Sztucki, J. (1999).** Who is a Refugee? The Convention Definition: Universal or Obsolete? Refugee Rights and Realities: Evolving International Concepts and Regimes. Nicholson, F. and Twomey, P. (Eds.), Cambridge, Cambridge University Press.
- Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Sosyal Araştırmalar Merkezi (2013).** Rapor no:13-04
- Yezdani, İ. (2013).** Suriyeli sığınmacılar: 1 milyonu geçti. Umuda Doğru Dergisi. <http://www.umudadogru.com/dergi/tr/?id=449&kat=26>. (Erişim: 08.04.2014).